

Monumentnummer*: 515183

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 10 april 2000
Kadaster deel/nr 82730/11

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
IJlst Súdwest-Fryslân Fryslân

Locatiennaam Locatieomschrijving
IJlst

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
IJlst A 1925

Omschrijving**

Inleiding

Het voormalige GEMEENTEHUIS is in 1859 gebouwd in een Eclectische stijl. Architect was A. Breunissen Troost uit Sneek, timmerman Thomas Otte Schuurmans uit IJlst. In de zuidelijke zijgevel zitten twee marmeren gevelstenen: de oudste, van wit marmer is moeilijk leesbaar: "In De Grondsteen waarop ik vrij vertoon, lag Andel.....io....ma Coopmans zoon opdat ik waak over alle dingen is hier stadsmagistraat op dwingen...". De jongste, van donker marmer, vermeldt: "De eerste steen aan dit gebouw is gelegd 15 april 1859 door Willem Ringnalda burgemeester secretaris en lid van de Raad van IJlst terwijl verder leden van de raad waren: P.C. van Popta, T.E. van Popta, A.J. Tijisma, M.W.O. Opendijk, M.T. van Velde, P.J. Buitenhoff". In 1851 werd de Gemeentewet vastgesteld: de veranderingen in de samenleving en de toename van taken voor de gemeentelijke overheid leidden tussen dat jaar en ca. 1860 tot een bouwstroom van nieuwe gemeentehuizen, die de grietenijhuizen vervingen. Zo ook in IJlst. Het voormalige gemeentehuis is nu in gebruik als woonhuis. Het ligt op de hoek van de Galamagracht met de Sudergoweg, aan de oostzijde van de Galamagracht en is naar het westen gericht. Het rechthoekige perceel, waarop het gebouw staat, heeft niet meer de oorspronkelijk omvang. Het pand zelf is aan de achterzijde uitgebreid door de toevoeging van een naar het oosten gerichte vleugel: de later toegevoegde delen komen niet in aanmerking voor bescherming van rijkswege wegens te geringe monumentale waarde.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het twee bouwlagen hoge, vrij ondiepe pand heeft een rechthoekige plattegrond waarvan de lange zijden parallel aan de straat zijn gelegen; het wordt gedekt door een schilddak waarop twee schoorstenen en in het midden een dakruiter met spits. De voorgevel is uit bruine baksteen opgetrokken, de zijgevels hebben een blokbepleistering, de achtergevel is uit gele baksteen opgetrokken. Het hoge hoofdgestel aan de voorzijde wordt versierd door een fries van aaneengeschakelde boogjes met bloem en blokje in het midden. De voorgevel is symmetrisch opgebouwd en wordt in de hoeken begrensd door twee hoekpilasters; deze worden ter hoogte van het 'fries' door een gepleisterde sokkel met bloemmotief versierd waarop als afsluiting gemetselde pironen met spits zijn geplaatst. Op de begane grond is in het midden de ingangspartij, die via het natuurstenen bordes te bereiken is. Het bordes is drie treden hoog en wordt geflankeerd door een vrij brede natuurstenen stoep. Het bordes is afgezet door een gietijzeren balustrade, bestaande uit een rechthoekig middendeel en twee vleugels. De dubbele houten toegangsdeur in het gemetselde middenrisaliet wordt door gemetselde pilasters geflankeerd en versierd door roosters met ringmotief in het bovendeel en kleine en grote panelen aan de onderkant. Aan de twee kleine panelen zijn ringen bevestigd. De omliggende pilasters eindigen in sokkels die de dakkapel in het middenrisaliet 'ondersteunen'. In de linker sokkel staat: 'ANNO', in de rechter: '1859'. Hiertussen zit een trommelveld met tussen twee hoorns des overvloeds (cornu copia) het geglazuurde wapen van de gemeente, een zeilend schip op zee. Aan weerszijden van de ingangspartij zitten twee zesruitsvensters met gebogen strekken en in de tweede bouwlaag vijf zesruitsvensters. De roedenverdeling is vernieuwd volgens het oorspronkelijke ontwerp en het originele glas is door extra dik glas vervangen. De dakkapel met geprofileerde daklijst wordt geflankeerd door vierkante zuitljes met met spitse pironen. De zuidelijke zijgevel is blind en voorzien van een blokbepleistering. Hierin zijn ook de gevelstenen aangebracht. De noordelijke zijgevel is blind en grenst aan nr. 48. De achtergevel is door de plaatsing van de vensters symmetrisch opgebouwd en voor een deel aan de zuidzijde door de aanbouw aan het zicht onttrokken. Op de begane grond is een houten deur, op de verdieping zitten van links naar rechts drie zesruitsvensters met strekken en twee kleinere zesruitsvensters.

Het INTERIEUR is qua indeling deels nog origineel. Na de hal volgen links en rechts de vertrekken; die aan de rechterzijde vormden het woongedeelte van de conciërge. Achter in de hal is de trap die naar boven leidt, waar ook de voormalige raadzaal ligt. Aan weerszijden van de trap staan de leeuwen die oorspronkelijk buiten bij de ingang van het gemeentehuis stonden. In de voormalige raadzaal is onder meer een originele kastenwand aanwezig, met in het midden ervan een zwartmarmeren schoorsteenmantel en het originele plafond met bloemmotief in de hoeken.

Waardering

Het voormalig gemeentehuis te IJlst uit 1859 is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een bestuurlijke ontwikkeling;
- als bijzondere uitdrukking van een typologische ontwikkeling;
- vanwege de esthetische kwaliteit van het ontwerp;
- vanwege de ornamentiek van de voorgevel;
- vanwege de situering, verbonden met de ontwikkeling van de stad en de prominente functie;
- voor het aanzien van de streek en de stad;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de in grote mate aanwezige architectonische gaafheid van met name het exterieur;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de stedelijke omgeving.

Hoofdcategorie

Bestuursgebouwen, rechtsgebouwen en overheidsgebouwen

Subcategorie

Bestuursgebouw en onderd

Functie

Gemeentehuis